

PROSVETNI DELAVEC

Po drugi skupščini Zveze delavskih in ljudskih univerz

Druga skupščina Zveze delavskih in ljudskih univerz Slovenije v preteklem mesecu ni vnesla bistvenih novosti v nadaljnem razvoju teh naših najmlajših izobraževalnih ustanov, ker so si le-te z vse večjim prilagajanjem svoje dejavnosti konkretnim potrebam in pogojem svojega dela že prej dokaj jasno zahtevale svoj program in razvoj. Bržčas pa je bila pomembnost skupščine v tem, da je s prikazom dosedanje dejavnosti delavskih univerz in tudi kritičnim razmišljanjem o njej potrdila pomembnost njihove vsestranske izobraževalne dejavnosti, dejavnosti, s katero so se delavske univerze kot poklicne izobraževalne ustanove uvrstile kot enakopraven in enakovreden član v naš vzgojno-izobraževalni sistem. Njihova dejavnost je postala nepogrešljiva v času, za katerega je značilen dinamičen družbeno-ekonomski in politični razvoj.

Preveč bi bilo na tem mestu govoriti o vseh problemih, uspehih, načrtih in potrebah, ki spremljajo in stoje pred delavskimi univerzami in o katerih so razpravljali tudi na skupščini Zveze, pred njo in po njej pa tudi mnogo pisali. Tudi nasploh mnogim prosvetnim delavcem preneka od teh vprašanj niso neznan, ker so neposredno spremljali oziroma sodelovali v njihovi vsakodnevni delovni praksi, saj dobro polovico sodelavcev delavskih univerz predstavljajo prav prosvetni delavci. Vendar pa se tudi med prosvetnimi delavci opaža še vedno dokaj nerazumevanje in napačno pojmovanje o vlogi in delu delavskih univerz, ozkih gledanj na smisel izobraževanja odraslih, ki ga spremlja mnenje, da je izobraževanje možno le v okviru klasičnega šolskega sistema. Medtem pa ocenjujejo delo, ki ga več ali manj delavske univerze uspešno opravljajo, kot brezperspektivno, kot neko trenutno dejavnost, ki jo terjajo le naše trenutne potrebe oz. jo je izvažal predvsem v preteklosti prepočasen razvoj rednih šol. Ob takih gledanjih na delo delavskih univerz se pojavljajo tudi iste ocene o izobraževalnih centrih v gospodarskih organizacijah, le da je njihova dejavnost še mnogo bolj nepoznana in jo kot tako smatrajo za nepovezano z našim izobraževalnim sistemom, zaprto v posamezna podjetja in tudi kot stvar, ki zadene izključno interese posameznih gospodarskih organizacij.

Nemogoče je naš izobraževalni sistem gledati izolirano le skozi eno obliko, nanj je treba gledati kot na celovit izobraževalni sistem, ki ga sestavljajo izolirane oblike in sistemi.

Nagel ekonomski razvoj, modernizacija proizvodnje, delitev dela in na drugi strani spremembe družbeno ekonomskih odnosov z razvojem sistema družbenega samoupravljanja postavljajo proizvajalca v družbeni položaj, ki terjajo od njega vse bolj poglobljeno strokovno, splošno družbenopolitično in ekonomsko znanja, ki jih mora nenehno izpopolnjevati in širiti. Takim novim kvantitativnim in kvalitativnim izobraževalnim potrebam redne šole niso in ne morejo v celoti zadostiti. Sam razvoj je torej zahteval nove oblike in metode, ki naj bi skupaj z že ustaljenimi in seveda obenem ustreznimi bile kos iz dneva v dan porajajočim se zahtevam.

Izobraževalni centri v podjetjih in ustanovah so z izobraževanjem in usposabljanjem na delovnem mestu prevzeli del nalog, predvsem s področja potreb po specifičnih osnovnih in dopolnilnih strokovnih znanjih za potrebe posameznih podjetij oziroma ustanov, medtem ko so prav delavske univerze tiste, ki naj bi dopolnjevale vrzeli, ki obstajajo med izobraževalnim delom rednih šol in izobraževalnih centrov. Te vrzeli so najbolj občutne prav na področju družbene vzgoje in je zato to tudi osnovno področje delovanja delavskih univerz. Vrzeli, ki so nastajale med izobraževalnim delom šol in na drugi strani izobraževalnih centrov, so bile predvsem v začetku zelo občutne. Pred delavskimi univerzami so se odprle tako široke potrebe in dejavnosti, da delo le-teh, ker niti niso imele izkušenj niti urejenih pogojev za delo, ni moglo biti po-

globljeno, dovolj sistematično in zato včasih tudi ne v celoti smotno. Delavske univerze so pač zaorale ledino v področje izobraževanja odraslih, ki doslej ni bilo razvito, vendar pa nujno potrebo. Ko so začele prevzemati dejavnost izobraževanja odraslih, si niso nikoli lastile edine pravice za to delo. Nasprotno, spodbujale so šole in izobraževalne centre, prevzamejo del teh odgovornosti in jim v tem tudi nudile pomoč. Tako so bile delavske univerze prve, ki so organizirale oddelke za odrasle pri rednih šolah, čeprav bi to bila naloga šol samih, ki pa zato ali niso čutili potrebe ali pa niso bile sposobne. Denes je drugače, šole so začele prevzemati te oddelke in so jih delavske univerze praktično zadržale le v krajih, kjer takih šol ni, so pa potrebe in možnosti za organizacijo.

Nasploh pa bodo delavske univerze še nadalje v skladu s potrebami in željami posameznikov, gospodarskih organizacij in ustanov, upoštevajoč razvitost in de-

Eden izmed sodobnih načinov izobraževanja: televizijski sprejemnik v klubu v Velenju

javnost ostalih izobraževalnih ustanov, razširjale izobraževalno dejavnost na vsa področja izobraževanja odraslih.

Delavske univerze kot vse ostale izobraževalne ustanove pa bodo morale narediti mnogo več na izpopolnjevanju in prilagajanju načinov in oblik učenja odraslim ljudem. Se vse preveč opazimo mehaničnega prenašanja osnovnošolskih oblik in metod pri poučevanju odraslih. Marsikje opazimo za odrasle iste programe, kot jih ima mladina v rednih šolah. Neupoštevanje pridobljenih znanj in izkušenj, ki jih odrasel človek pridobiva v praksi, odbija in mu jemlje voljo do nadaljnjega izobraževanja. Zato je skrajni čas za sistematično proučevanje področja andragogike, metodike in psihologije dela z odraslimi ter znanstveno pridobljene izsledke in izkušnje prenašati na praktično delo.

Blaz Matekovič

Centralne delavnice za tehnični pouk v Ljubljani?

Povsod v svetu postaja vprašanje tehnične vzgoje mladine predmet razprav in poizkusov: spriči nezadržnega napredka tehnike, ki prodira na vsa področja vsakdanjega življenja, rešujejo to vprašanje na različne načine, kakor jim pač dovoljujejo možnosti in kakor so kje podjetni.

Pri nas se doslej v tem pogledu ni dosti storilo, ali bolje: z učnimi načrti smo sicer uvedli v osnovne šole tehnično vzgojo, ponekod so se pokazali celo že uspehi, kot zatrjujejo, čeprav je to delo še vedno v zametkih in odvisno od mnogih učiteljev. Lani so poskušale tudi nekatere gimnazije z uvedbo prostovoljnega tehničnega pouka, in tudi že ugotovile, da so »uspehi presenetljivo dobri«: da se je spremenil odnos mladine do dela sploh (tako n. pr. mošćanska gimnazija v Ljubljani); vendar pa se je v letošnjem šolskem letu stvar kon-

SEJA PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV LRS

KAŽEJO SE PRVI USPEHI UVAJANJA NOVEGA SISTEMA

Predsedstvo republiškega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije je na svoji seji dne 12. aprila 1962 razpravljalo o položaju vzgojno-izobraževalnih ustanov, ki je nastal po uveljavljanju zakona o finansiranju šolstva in spreminjanju teh ustanov v samostojne družbene ustanove, in ugotovilo:

I.

Prosvetni delavci so v zadnjih mesecih preteklega leta, predvsem pa v prvih mesecih letos, pospešeno delali in se zavzemali za izboljšanje materialnega položaja šol in hkrati za spreminjanje iz državnih v samostojne družbene ustanove. Začetne težnje po izboljšanju osebnega položaja prosvetnih delavcev, ki je zaradi tega administrativnega sistema precej zaostal za družbenim razvojem in je bil vedno bolj pereč, so dobile širšo družbeno osnovo.

Prosvetni delavci so se zavedali, da napredek šolstva ni odvisen le od izboljšanja osebnih prejemkov, pač pa od izboljšanja celotnega materialnega položaja šol in njihove družbene samostojnosti. Take težnje prosvetnih delavcev je podprla široka družbena javnost, predvsem pa družbeno-politične organizacije. Pri uvajanju novega sistema je največ težav povzročila stara administrativna miselnost in težnje posameznikov v vrstah prosvetnih delavcev in izven njih, da bi ostali pri starem sistemu in bi le v okviru tega znatneje povečali obseg sredstev. Ni potrebno posebej razlagati, da v našem družbenem sistemu take težnje nimajo perspektive, niti se ne morejo uveljaviti. Nagrajevanje človeka po njegovem delu je že dolgo časa tudi v vrstah prosvetnih delavcev zelo aktualno. To je možno le v novem sistemu, v katerem kolektiv sam odloča o vred-

nosti posameznikovega dela. Proračunski sistem finansiranja je bil preveč tog, da bi lahko upošteval vse specifičnosti in probleme socialističnih družbenih teženj v šolstvu.

II.

Napori prosvetnih delavcev in političnih organizacij, zlasti SZDL in sindikatov, za vskladitev šolstva z ostalim družbenim razvojem so že v kratkem času pokazali lepe rezultate. Kolektivi v učno-vzgojnih ustanovah so začeli spreminjati notranje odnose s sprejemanjem dokumentov o ureditvi nagrajevanja, delu in življenju ustanove. Večji ali manjši uspehi pri tem so odvisni od kolektiva samega, vplivali pa so nanje tudi zunanji činitelji. V tistih komunah, kjer so začeli uvajati objektivna merila že pri razdeljevanju sredstev občinskega sklada za šolstvo, se je to poznalo tudi v posameznih ustanovah, ki so zato pri notranji delitvi sredstev dosegle boljše uspehe. Občinski ljudski odbori so pokazali razumevanje za probleme šolstva in si prizadevali, da izboljšajo materialni položaj vzgojno-izobraževalnih ustanov. Največje uspehe so dosegli v komunah, kjer so si prizadevali odgovorni činitelji in prosvetni delavci najti čimboljše rešitev. Kjer tega sodelovanja ni bilo in se je odločalo mimo prosvetnih delavcev, pa so uspehi mnogokrat slabši. Povsod, kjer so seznanili ob sprejemu družbenega načrta komune prosvetne delavce s celotno problematiko in jim dokazali, da so rešili vprašanje šolstva tako, kakor so ga z razpoložljivimi sredstvi najboljše mogli, so prosvetni delavci to sprejeli z razumevanjem, pa čeprav ni bilo mogoče rešiti že v prvem letu materialnega položaja šolstva takoko, kot bi bilo potrebno. Za ustrezno rešitev bi potrebovali skoraj vseh komunah večja sredstva, kot pa jih imajo. Smatramo, da je kljub temu dosežen napredek že s tem, da so dali prednost temu vprašanju in si začrtali smernice za nadaljnje načrtno izboljšanje materialnih pogojev šolstva. Tu-

di naša prizadevanja ne smejo biti le enkratna, temveč moramo stalno pospeševati ta razvoj.

V vseh kolektivih, kjer so se resno lotili uvajanja novega sistema in pritegnili k sodelovanju celoten kolektiv, so se že pokazali pozitivni uspehi. Prosvetni delavci so se zavedali, da zavisi njihov osebni dohodek od vloženega truda in kvalitete učnovzgojnega dela. Čeprav se kažejo šele prvi uspehi, so nam vendarle jasen dokaz, da je ta pot edino pravilna tudi za doseganje boljših rezultatov v šolstvu. Ti pa so bolj vidni tam, kjer se je materialni položaj šolstva izboljšal skladno z dejanskimi možnostmi v komunah, kjer so prosvetni delavci sodelovali o položaju šolstva. Pri tem ne gre le za obseg sredstev, pač pa za nekaj globljega — gre za pravice delovnega človeka-upravljalca.

III.

Z družbeno osamosvojitvijo vzgojno-izobraževalnih ustanov so dane velike večje možnosti za bolj uspešno reševanje materialnega vprašanja šolstva, če smatramo to kot proces, v katerem smo storili šele prvi korak. Seznaniti se moramo bolje s sistemom formiranja sredstev družbenih skladov za šolstvo, da bi lahko vplivali na politiko zbiranja teh sredstev. V bodoče bo odgovorna naloga prosvetnih delavcev v vseh vzgojno-izobraževalnih ustanovah, vsebinsko izpopolnjevati sistem družbenega upravljanja. V tem razvoju ne moremo delati kompromisov med starim in novim, niti se ne moremo in ne smemo ustaviti na pol poti. Prav tako so negativne težnje le po zadovoljevanju individualnih potreb, ne da bi videli koristi kolektiva in ustanove kot celote. Pri tem pa moramo razumeti, da je uspeh kolektiva in ustanove kot celote odvisen od dela poedinca, zato se moramo poglobiti v pravilno vrednotenje njegovega dela. Pročevati bo treba notranjo organizacijo šolskega dela in jo usmeriti tako, da bo čimbolj zagotavljala kvaliteto učnovzgojnega dela. Natančneje bo treba opredeliti pravice in dolžnosti kolektiva kot organa samoupravljanja.

Razprava o delu samoupravnih organov na zborovanju v Logatcu

Na osemletki v Zireh so se 30. marca zbrali učitelji in profesorji logaške občine. Na svoje zborovanje so povabili tudi predstavnike občine in predstavnike družbenih in političnih organizacij.

Glavna tema zborovanja je bila razprava o delovanju samoupravnih organov v šoli in sestavi samoupravnih predpisov (pravila šol, pravilniki o kategorizaciji delovnih mest, o delitvi dohodka in osebnega dohodka). Iz razprave je bilo razbrati, da so večino samoupravnih predpisov sestavili že na obeh popolnih

osemletkah (Žiri in Logatec), okoliške šole pa so v tem pogledu nekoliko zadaj. Udeleženci zborovanja so bili mnenja, da na manjših (eno in dvooddelčnih šolah) ne bi določali osebnega dohodka s pravilniki, ampak bi bilo boljše, če bi to uredili s pogodbami med učitelji in šolskimi odbori. Zaradi tega bo občinski svet za šolstvo kmalu sklical predstavnike šolskih odborov in jih seznanil z novimi načeli v finansiranju šolstva. Predstavniki šolskih odborov naj bi se tudi dogovorili za enotna načela delitve osebnih dohodkov učiteljev na nižje organi-

ziranih šolah. Na osemletki v Zireh so že v začetku tega leta izvolili svet delovnega kolektiva in njegov upravni odbor. Ta organ se je v svojem delu že precej dobro uveljavil, saj je prav njegova zasluga, da ima kolektiv te šole že od začetka tega leta urejene mesečne prejemke v skladu z novimi načeli finansiranja šolstva.

Obpravnavali so tudi politiko občinskega ljudskega odbora do šolskega sklada. Čeprav sklad nima na razpolago mnogo sredstev, je vendar ljudski odbor pokazal veliko razumevanje za probleme šolstva, saj je logaška občina med prvimi v Sloveniji sprejela odlok o kategorizaciji šol. V primerjavi z ostalimi dejavnostmi in družbenimi službami bo dala občina letos okrog 50 % vseh proračunskih sredstev za potrebe šolstva.

Ko so govorili o uvedbi 15 % dopolnilnega proračunskega prispevka, ki ga plačujejo tudi prosvetni delavci, so se s tem strinjali, slišati pa je bilo pripombe, da je bil predlog odloka na zborih volivcev delavcem slabo tolmačen. Njegovo tolmačenje na nekaterih zborih volivcev je namreč izvenlo tako, kot bi bilo teh 15 % namenjenih za povečanje osebnih dohodkov učiteljem, čeprav gre od tega v sklad za šolstvo le 5 %.

Na zborovanju so sprejeli sklep, da bodo vsi šolski kolektivi pohiteli s sestavo vseh samoupravnih predpisov tako, ga bodo najpozneje s 1. majem prešli na nov način plačevanja po vseh šolah.

Po končanem zborovanju so si prosvetni delavci ogledali proizvodni proces v tovarni čevljev ALPINA.

V. H.

Praznovanje dneva mladosti

Tradicionalno vsakoletno praznovanje rojstnega dne predsednika Tita kot dneva mladosti ima letos ob 70-letnici njegovega rojstva še posebno tople poudarek in vzgojni pomen za vso mladino Jugoslavije, posebno pa za šolsko mladino. Hkrati praznovanje letos pionirske organizacije 20-letnico svojega obstoja.

Osnredni dogodek praznovanja dneva mladosti bo tudi letos zvezna štafeta, na katero se bodo priključile republiške in lokalne štafete. Podroben program sprejemanja štafete bo objavljen v dnevnem tisku in v navodilih okrajnih in občinskih odborov za proslavo dneva mladosti, v katerih so zastopane tudi šole.

Svet za šolstvo LRS je priporočil vsem upravnim organom, pristojnim za šolstvo, in šolskim vodstvom, da se povežejo z odbori za proslavo dneva mladosti in se z njimi podrobneje pogovore o aktivnem sodelovanju šole in šolske mladine pri pripravi in izvedbi pripravi pri prireditvah na dan mladosti. Redno šolsko delo naj organizirajo tako, da bo vsa šolska mladina sodelovala pri sprejemu štafete, pri krajevnih prireditvah na dan mladosti in da bo lahko spremljala centralno proslavo v Beogradu pri televizorjih, kjer imajo to možnost.

V sodelovanju s pionirsko organizacijo in z LMS na šoli naj izdelajo okvirni program praznovanja, upoštevajoč najboljše oblike in izkušnje iz prejšnjih let, iščejo pa tudi nove načine in jih vskladijo z akcijami Jugoslovanskih pionirskih iger na šoli.

Razredni odbori morajo delo povezovati

Na naših šolah bi morali odigrali razredni odbori pomembno nalogo. Za kaj naj gre? Za koordinacijo med posameznimi predmeti in vsem, kar zadeva posredovanje snovi. Nema ločeno se dogaja, da se starši pritožujejo: »Danes je naš Ivan pisal nalogo dolgo v noč in vse popoldne.« — Jutri pa spet mati: »Ne vem, kaj naj rečem o šoli. Danes je naša Marjanca vstala že ob pol šestih in je komaj napisala nalogo do pol osmih. Včeraj pa sta s prijateljico prav tako pisali celo popoldne!« Potem sem strmel še nadalje. Sosedja pripoveduje, da je njen sin moral napisati za domačo vajo nič manj kot dvajset računskih nalog, njegov bratec pa je pisal kazensko nalogo in je prepiral stavek o lepem vedenju več kot stokrat!

Takih in na las podobnih dejstev bi lahko našli na krog, ki nima nikoli konca.

Zdi se, da so take in podobne trditve in dejstva staršev le izraz nepovezanega dela med predmetnimi učitelji, ki učijo v višjih razredih osnovne šole. Se ni dolgo, kar smo v časopisu brali obširno polemiko o tem, ali naj pišejo učenci domače vaje ali ne. Če hoče človek popolnoma zrelo presoditi celoten vzgojno-učni proces, mora reči, da so domače vaje nujno dopolnilo šolskega dela. Zdi pa se mi, da bi doraščajočemu človeku nikoli ne smele odvzeti celotnega popoldneva, odvzeti vse prostosti, katere del bi moral biti namenjen otrokovi notranji sproščenosti.

Ko poskušamo analizirati, od kod toliko domačih vaj, potem ugotovljamo, da izvira to ne samo iz nepovezanega medsebojnega dela učiteljev, temveč tudi iz zaverovanosti posameznih učiteljev, ki menijo, da je njihov predmet med predmeti številka ena. Tako ne glede na ostale predmete sipajo ogenj in žveplo v učenčeve

zvezke. In neredkokrat se zgodi, da prav zaradi tolikih nalog ubijejo učenca veselje do nadaljnjega dela.

Prepričan sem, da bi morali o tem več razmišljati. Pri tem pa upoštevati, da so vsi predmeti enakovredni! Nikakor bi se ne smelo zgoditi, da ima učenec za naslednji dan kar štiri domače vaje. Če že mislimo, da moramo dati domačo vajo vsako uro, potem naj bodo le-te kratke in naj služijo utrditvi predelane snovi v šoli.

Le premnogokrat pozabljamo, da je otrok doraščajoč organizem, ki predvsem za svoj zdrav fizični

vedel strog režim. Zasmehovali so najboljše in jih prisilili, da so jim posojevali vse domače vaje. Tako je ves razred vedno imel domačo vajo, a ni dosti znal! Gorje, če se je pobalinalo kdo uprl! Po pouku so ga na poti domov zgrabili in pošteno prebunkali. Učitelji, pregledajte svoje kolektive!

Ker želimo v šoli dosegati uspeh in moramo gledati predvsem na sodelovanje doma s šolo, moramo odpravljati vse tisto, kar te odnose moti, moti zdrav in harmoničen razvoj naših otrok. Zato je koordinacija med predmetnimi učitelji, ki učijo v istem razredu, nujna.

Takole se uče slepi mladinci na kuharskem tečaju (Zavod za slepo mladino v Ljubljani)

Kakšen uspeh je dosegel učenec?

Upraviteljstvo neke osnovne šole nam je poslalo pismo naslednje vsebine:

»Se vedno so nesporazumi in razlike pri končnem uspehu učenec. Nekateri učitelji upoštevajo pri končnem uspehu tudi ocene iz likovnega pouka, telesne vzgoje, glasbenega ter tehničnega pouka, drugi pa teh ocen ne upoštevajo.

Nastane potem razlika v uspehu. Na primer: učenec je prejel take ocene:

računstvo	— 2
slov. jezik	— 2
angl. jezik	— 2
zemljepis	— 2
zgodovina	— 2
spoz. prirode	— 3
likovni pouk	— 4
glasbeni pouk	— 4
telesna vzgoja	— 4
tehnični pouk	— 4

Ce upoštevamo samo glavne predmete, je uspeh zadosten, če pa upoštevamo vse predmete, je uspeh dober. Zanimi nas, kateri način je pravilnejši.

Res je, da je na šolah še precej nejasnosti glede končnega uspeha, kot ga navaja primer. Da bi pomagali razčistiti to vprašanje, objavljamo pismo in vabimo naše sodelavce, naj povedo svoje mnenje o tej zadevi.

razvoj potrebuje več časa kot odrasli. Mimogrede sem se spomnil na nekatere starše, ki vsiljujejo otroke v vse mogoče krožke, sekcije in šole. Zamislite si takega osnovnošolskega otroka po petnajstih letih. Rad bi ga videl in že sedaj se mi smili. Kot da sploh nič več nečemo slišati o psihologiji mladostnika. Nič nas ne briga njegova zdrava zabava in največkrat tudi ne mislimo na to, kaj bi mu še nudili, da bi ga zdravo sprostiti in pri tem upoštevali predvsem njegov fiziološki razvoj! Terjamo predvsem to, kar terjajo od nas učni načrti. In da bo temu zadoščeno, se poslužujemo vseh mogočih oblik. Prav nič nas ne moti, če smo mu dali 20 računskih nalog in ga tako prekomerno obremenjevali. Mnogi sprejmejo tako domačo vajo drugače. Že število samo jih ubije! Le stopite v razred in videli boste, kako pridno so pisali domačo vajo. Toda ne doma. V šoli! Boljšega učenca so prisilili, da jim jo je posodil in ves razred jo je nato prepisal. Že visoka številka jim ubije nadaljnje veselje do dela. Potem pa se jezimo v razredu, ako nam kljub vsemu nič ne znanjo. Saj ne morejo, če nalogo prepisujejo in iščejo še drugih oblik goljufanja. V razredu še ne poznamo dovolj napisanih zakonov, ki veljajo le za učence. Pred leti sem enega teh odkril. Razred je bil povprečno slab. Vodilno jedro v njem je bilo nekaj starejših fantov. Po cele popoldne so lahko potepuško živeli. V razredu so

Posvetovanje urednikov listov

V Beogradu so se pretekli četrtek zbrali odgovorni uredniki republiških listov — glasil Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev FLRJ. Pomenili so se o dveh najvažnejših vprašanjih, od katerih je odvisno redno nadaljevanje izhajanje teh listov, to sta kadrovska in materialna vprašanja.

Vsi republiški listi — »Prosvetni pregled« v Beogradu, »Školske novine« v Zagrebu, »Prosvetni delavec« v Ljubljani, »Prosvetni list« v Sarajevu, »Prosveten rabotnik« v Skopju in »Prosvjetni rad« v Titogradu — se morajo boriti iz leta v leto z velikimi težavami, ki so predvsem finančnega značaja. Dejstvo je, da se vedno najdejo potrebna sredstva za izhajanje številnih lokalnih in državnih glasil, medtem ko pomankanje sredstev za naša sindikalna glasila hromi njihov napredek in od časa do časa ogrozi samo njihovo izhajanje. To vsekakor ni v skladu s pomembno funkcijo, ki jo ti listi — nekateri bolj, drugi manj — opravljajo med prosvetnimi delavci naše države.

Ko je bilo govora o vsebinski plati, je prevladovalo mnenje, da morajo biti naši listi tudi strokovna glasila, ker naš strokovni pedagoški tisk v naši družbeni stvarnosti ne opravlja tiste nalo-

ge, ki bi jo moral. Seveda je ta strokovna plat vsebine listov ozko povezana s prakso, kar bi prav koristno lahko izrabljala pedagoška znanost za svoja raziskovanja. Mnenje nekaterih, da so listi v zadnjem času preveč pisali zgolj o materialnih vprašanjih prosvete in da so zanemarili strokovne probleme, ne bo držalo, ker so to pač bistvena vprašanja, od katerih je odvisen nadaljnji napredek našega šolstva.

Naročnikom in podružnicam SPZD

Uredništvo in uprava »Prosvetnega delavca« pozivata vse naročnike, naj poravnajo naročnino za tekoče in tudi za pretekla leta. Uprava je doslej pregledala komaj polovico kartotek, toda ugotovila je, da ji že ta polovica naročnikov dolguje za čas do 31. decembra 1961, torej brez naročnine za tekoče leto, nad 600.000 dinarjev. To pomeni, da dolgujejo naročniki upravi nad 1.200.000 dinarjev, in to samo za pretekla leta. Pri tem pa se še mnogi naročniki čudijo, ker jim uprava pošilja opomine in jih poziva, naj poravnajo naročnino tudi za tekoče leto, kakor da ji ne bi bilo treba poravnati računov v tiskarni, na pošti itd. Naročniki bi se morali zavedati, da se »Prosvet-

Nisem književni kritik, temveč prosvetni delavec, ki že po naravi poklica rad prebira časopise in revije. V razgovoru z učenci in kolegi sem prišel do nekaterih ugotovitev, ki bi jih tu javno povedal. Vzemimo na primer v roke revijo Mlada pota, ki jo izdaja CK LMS v Ljubljani. Že sam naslov izdajatelja nam jamči, da je ta revija eminentni predstavnik naših mladih, naprednih moči, da je odraz naše sodobne družbene stvarnosti in dosledni borec za oblikovanje novega lika socialističnega človeka. Ravno zaradi tega pa bi nekaterim sestavkom odrekli priobčitev v tej reviji, ker so v nasprotju z navedenimi trditvami. Iz teh del namreč veje strah, pesimizem, dolgočasje in brezidejnost. Mislim, da je po zmagi socializma v eni državi ter po zlomu nacifašizma v II. svetovni vojni, še mnogo problemov, ki jih je treba urediti. Boj za osvoboditev kolonialnih narodov, za razkrinkanje neokolonializma, za uveljavljanje aktivne koeksistence, za enakopravnost med socialističnimi narodi, za dvig standarde naših delovnih ljudi itd., vse to lahko ogreje mladega človeka ravno tako, kakor je nas navduševal boj proti buržoaziji v stari Jugoslaviji in proti okupatorju ter domačim izdajalcem v II. svetovni vojni.

Zelo sta me razočarala dva sestavka v omenjeni reviji. Prvi je spis A. Kalana v št. 5, l. 1961-62. Ko sem ga prebral, se mi je zdelo, da imam v rokah neki sestavek F. Saganove, ki opisuje moralno in duhovno propadanje meščanskega razreda, ki v svoji brezidejnosti in dolgočasju išče izživeljanja le v golem seksu. Nekaj odstavkov bo vse to ilustriralo: »V soboto je prišlo razočaranje. Ples je odpadel. Odprlo se je železo dolgočasne, skrajne brezperspektivne praznine samotnega sobotnega večera.« In dalje: »In kadarkoli se razbesni žival v nas — to pa je večkrat na teden... morajo (ženske) biti pri rokah, da se ukrotimo. To je njihovo poslanstvo in njihov kriminal. S tem ko pomagajo žival v moškem krotiti... Ta žival je kakor zmaj, ki mu odsekaš glavo, pa zrastejo dve novi... V tistem trenutku je žen-

OBVESTILO

Zaradi prvomajskih praznikov bo izšla prihodnja številka Prosvetnega delavca 9. maja.

Posvetovanje, kateremu je prisostvoval tudi predsednik Centralnega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev FLRJ tov. Milan Mirković, je bilo prvo te vrste. V mesecu maju bo o teh istih vprašanjih razpravljalo predsedstvo Centralnega odbora; dotlej morajo uredništva listov izdelati podrobnejšo analizo stanja v zvezi z vrsto vprašanj, ki se javljajo v zadnjem času v našem sindikalnem tisku. dh

ni delavec« v glavnem vzdržuje z naročninami. Prav zato pa bi morali redno nakazovati naročnino tudi za tekoče leto, kakor morajo sproti plačevati naročnino za »Delo«, »Tovariša« in druge časopise. Naše finančne težave bi se občutno zmanjšale, ko bi razpolagali z zneskom, ki nam ga naročniki dolgujejo, in redno izhajanje časopisa ne bi bilo ogroženo in tudi na tisoče opominov ne bi bilo treba vsako leto razpošiljati.

Uredništvo in uprava apelirata tako na naročnike kakor na sindikalne odbore in šolska vodstva, naj poskrbe, da bodo izvršili svojo obveznost do našega skupnega glasila.

obolen ali motenj v času otrokovega razvoja v materinem telesu. Včasih se pojavijo te prirojene okvare vida tudi pozneje. Imamo tudi druge vzroke za prirojene okvare vida. Tj vzroki so: splošno obolenje organizma, razne očesne bolezni, pa tudi medsebojno sorodstvo staršev ima v marsikaterem primeru usoden vpliv na vid njihovih potomcev.

Tudi za pridobljene okvare vida je mnogo vzrokov. Včasih zelo ogrožajo vid posledice otroških bolezni: difterije, ošpic, škrlatine, oslovskega kašlja. Tudi tuberkuloza oči, škrofuloza, meningitis, največkrat povzročijo hudo okvaro vida. V preteklosti, ko še niso obvezno cepili otroke proti črnim kozam, je marsikdo oslepel na posledice te bolezni. Napredna medicina je tudi odpravila očesna obolenja, povzročena s trahomom, ter oslepitev zaradi okužbe novorojenčka ob njegovem rojstvu.

Na žalost se pogosto primeri, da si šolarji, pa tudi mlajši otroci poškodujejo oči z razstrelivom, z ostrimi predmeti (nož, škarje, igla), da pade otrok v živo apno in podobno. S pravilno vzgojo šolarjev v šoli in s primernim svetovanjem staršem na roditeljskih sestankih bi se moglo pomoči temu zlu.

Ze iz teh nekaterih primerov očesnih poškodb in vzrokov izgube vida je razvidno, da more nastati poškodba oči in okvara vida v vsakem letu otrokovega življenja. Kadarkoli se pojavi ta nevarnost in jo starši opazijo, so zelo nesrečni in zaskrbljeni, kar je razumljivo. V teh usodnih in

sku dosegla svoje. Ze tako neobhodno potrebna, je zdaj postala vsebina, bistvo vsega življenja. In dalje: »Ko pa jih držim v objemu, poslušam njihovo otrplo dihanje... opazujem sledove skoraj transcendentalne naslade na njihovih nežnih obrazih, se mi ne nadoma zazdi vse tako strašno bedasto in tako neskončno smešno, da se jim moram rezati preko ramen.«

Torej ne delo in skrb za družino in vzgojo mladega naraščaja, temveč sama ženska v fizičnem pomenu besede je postala bistvo vsega življenja moškega; ta naj ne preneha tešiti njegove živalske nagone. V zadnjem navedenem stavku pa prevladuje še cinizem moškega, ki je značilen za »visoko družbo« Zahoda.

V odlomku A. Kalana pa je tudi nekaj misli, ki so še bolj nezdržljive z našo socialistično miselnostjo. Na str. 308 pravi: »Kakšna imenitna civilizacija, pomislím, zmeraj več nas je in zmeraj manj prostora imamo, zato postajamo vsak dan bolj živčni in sebični.« Na str. 314 pa deli pisec ljudi na alpske severnjake, ki so v zagrizenem boju z naravo postali imenitni delavci in slabi oplojevalci. Nasprotno pa se je v južnjaku, ki mu je vse najnujnejše za življenje zraslo samo, ne da bi s prstom trenil, razrasla oplojevalna žival do nesluhenih razsežnosti.

Torej novih socialističnih odnosov med ljudmi pisec ne vidi, pa tudi delitev ljudi na severnjake in južnjake nas spominja na razizem zahodnih imperialistov, ki skušajo opravičiti nadludo severnjakov z inferiornostjo južnjakov. Govoriti o Jugu kot o nekakšnem rajju, je netočno, saj ne smemo pozabiti, da so tudi na Jugu, ko je Sever bil še zelo zaočal, že bile civilizacije, kjer so ljudje z velikimi napori dosegli veličastna dela.

Tudi iz dramskega odlomka T. Drmčeve v št. 4 in 5 l. 1960-61 veje podobna miselnost. Seksualni problem je tu preveč poudarjen, dvignjen celo do kulta. To je posebno opaziti na str. 268 do 270, kjer je mnogo grobih izrazov.

Takšne in podobne ideje so le proizvod prežetih miselnosti, ki jo skušajo oživit, izrabljajoč demokracizacijo po l. 1948. Vse to pa lahko najbolj dezorientira našo mladino, ki se ni prekalila v narodnoosvobodilnem boju. Nisem za dirigirano umetnost, ki je bila v epohi stalinizma v deželah ljudske demokracije v službi državno-birokratskega sistema in kulta osebnosti, saj je ta že zdavnaj prežetava. Toda naša družbena kontrola mora skrbeti, da se pridobitve naše socialistične revolucije obdržijo v vsej čistosti in da se kot take vnaprej predajo naši mladini.

Mi želimo predvsem dobro literaturo, tako, ki bo v etičnem in estetskem pogledu na višini, ki bo pomagala odkrivati in reševati družbene nepravilnosti, ki ne bo tendenčna. Na Zahodu in na Vzhodu, kakor tudi pri nas, imamo dovolj svetlih vzorov, ki naj pomagajo pri orientaciji našim mladim literatom. Tisti, ki jim je pri srcu vzgoja naše mladine, se bodo zamislili ob teh vrsticah in pomagali z nadaljnjo diskusijo reševati tako važen problem našega kulturnega življenja.

Željko Kumar

Čuvajmo vid naši šolski mladini!

Svetovna zdravstvena organizacija OZN je letošnji Svetovni dan zdravja posvetila čuvanju vida in preprečevanju slepote. Ta akcija je zelo potrebna in umestna za narode vsega sveta. Znano je, da je v svetu, pa tudi pri nas, še mnogo ljudi, ki so deloma ali popolnoma izgubili vid zaradi nezadostnega preprečevanja raznih očesnih okvar, ki vodijo celo do slepote.

Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za ljudsko zdravje in Zveza slepih Jugoslavije sta na priporočilo Svetovne zdravstvene organizacije sklenila, da se Svetovnemu dnevu zdravja dne 7. aprila priključi še teden boja proti slepoti v času od 8. do 15. aprila.

V tej koristni akciji sodelujejo vse ustrezne službe in ustanove z namenom preprečevanja slepote in povečane skrbi za slepe ter prosvetljevanja ljudstva v smislu čuvanja vida. V tej akciji more storiti mnogo koristnega učitelj v šoli, ne samo v omenjenih dneh, temveč v vsem svojem vzgojno-izobraževalnem delovanju med šolsko mladino.

Zdrav vid je zelo važen in potreben za biološki, duševni in telesni razvoj otroka, ker s pomočjo tega čutila otrok v veliki meri spoznava zunanji svet in se pri tem razvija intelektualno, pa tudi fizično. Naša dolžnost je zato, da po možnosti očuvamo vid naši mladini tako, da ga bo mogla

uspešno uporabljati vse svoje življenje. Zato moramo posvečati vidu naših šolarjev mnogo pozornosti. Poleg očesnega zdravnika more in mora vršiti uspešno in tako važno in odgovorno družbeno koristno delo vester učitelj.

Slab vid ovira človeka pri izbiri poklica, ker se mora človek z motnjami vida odločiti za delo, pri katerem ni nujno potreben dober vid, a si ne more izbrati poklica, do katerega čuti nagnjenje. Pomanjkljiv vid ovira učenca v šoli. Zlasti učenci nižjih razredov potrebujejo dober vid, kajti čim jasnejša je slika, ki jo zaznavajo z vidom, tem bolj pravilna in jasna je predstava. Samo takšne predstave vzbujajo občutek sigurnosti in samozavestno pripravljenost za reprodukcijo.

To ve vsak pedagog in zato čuti potrebo in željo po sodelovanju v delu za zdrav vid šolske mladine.

S pričetkom šolske obveznosti, ki sili otroka k večurnemu sedenju v kisika siromašnem zraku, se začne za zdravje kvarni vplivi. Posledice teh kvarnih vplivov se skoraj v največji meri izražajo na raznih okvarah vida.

Učitelj je tudi v pogledu čuvanja vida svojih učencev pred odgovorno nalogo, ki ji bo kos le, če bo dobro poučen v anatomiji očesa in fiziologiji vida, če bo

poznal oko kot optični aparat, če se bo seznanil z različnimi prirojenimi in pridobljenimi okvarami vida in z vzroki teh okvar ter z metodami, kako omiliti te okvare, oziroma, kako je treba mladino čuvati pred različnimi očesnimi obolenji in okvarami vida.

Najtežja okvara vida je slepota. Slep človek ne more ločiti svetlobe od teme. Slep je tudi človek, ki sicer z vidom loči dan od noči, ki opazi, kdaj sije sonce in kdaj je mrak, ki sicer opazi, od kod prihaja svetloba, ki more preštet prste na razdaljo 1 metra, a se more kretati v prostoru le s pomočjo tipa in sluha in ne more opravljati del, za katere je potreben vid.

Vmesna vidna zmogljivost med slepoto in normalnim vidom je slabovidnost. Slabovidne so oči, ki zaradi daljnovidnosti ali kratkovidnosti slabo vidijo in ne morejo s primernimi očali izboljšati vida tako, da bi videli normalno.

Za stanje vida je zelo odločilnega pomena življenjska doba, v kateri se pojavijo različne okvare oči ali vida.

Zdravniki, specialisti za oči opazijo največje spremembe na očeh v zgodnji mladosti, v šolski dobi in v pozni starosti.

Novorojenčkove oči so pretežno daljnovidne, kar je normalen pojav, ker se otroku tudi ta organ šele razvija. Dete odrasča,

daljnovidnost se zmanjšuje, največkrat do normalnega vida.

V zadnjem času opažamo mnogo najmlajših otrok in seveda tudi šolskih otrok, da škilijo. Mnenje oftalmologov je, da je za marsikatero škiljenje vzrok v zgodnji in prekomerni obremenitvi malih otrok z delom od blizu, medtem ko so daljnovidni. Zato naj se predšolskega otroka ne vadi v risanju in pisanju, naj se mu ne da svinčnika in barvnika v roke.

Zelo daljnovidno oko postane slabovidno. Z delom od blizu se pri takšnih očeh pojavijo škiljenje navznoter in v mnogih primerih tudi kronično vnetje trepalnic.

Daljnovidno oko vidi v daljavo megleno, v bližino pa še slabše. Ne preveč daljnovidno oko se v začetku šolske dobe izboljša ali postane celo normalnovidno. Nekaterim daljnovidnim otrokom je mogoče pomagati z očali. Komu in kako, odloča edino očesni zdravnik. V vseh naših šolah bi moral pregledati učence očesni zdravnik in predpisati učencem z motnjami vida primerna očala. Zdravnik specialist in učitelj naj bi se nadalje skrbela za vid naših šolarjev.

Vzrokov za okvare vida je mnogo. Te so prirojene ali pridobljene. Nekaterje prirojene okvare vida se pokažejo že bo otrokovem rojstvu. To je v primerih, če je ta okvara posledica

Omenbe vredno je, da včasih preberemo v časopisju na račun prosvetnih delavcev idrijske občine, ki na račun Zavoda kako kritiko, ki je ne morejo sprejeti niti kot vzpodbudo niti kot obsodbo. Zakaj misli avtorjev člankov ali njihovih intervjuvancev jim pričajo le o neodgovornem pisanju ali nepoznavanju razmer (n. pr.: Prosvetni delavci: Kolektivni na razpotju). Mimo takih in podobnih ocen svojega dela so vselej šli in bodo šli neprisrzadeti, dokler ne bodo upoštevali razmer, pogojev, vzrokov in uspehov ter napak njihovega resničnega dela. Tadaš bo tudi idrijskim šolnikom in Zavodu vsaka kritika dobrodošla. Danes lahko rečemo le to, da jim sicer skromni uspehi vlivajo nov pogum in da je polneto delo idrijskega zavoda popolnoma opravičilo njegovo ustanovitve in mu zagotavlja nadaljnji obstoj.

Ce bo Občinski ljudski odbor Idrija še nadalje nudil Zavodu tako podporo kot doslej, lahko verujemo, da bo Zavod opravljal vse naloge, ki mu jih narekujejo potrebe našega šolstva in zakon.

Ivan Bizjak

Tri knjižne izdaje za pouk

Državna založba Slovenije je dala te dni na knjižni trg tri knjige, ki se sicer snovno in namensko ločijo med seboj, imajo pa vendar skupni imenovalec v tako imenovani kategoriji šolskih in učnih del. Prva med njimi je: **GOSPODARSKA IN POLITIČNA GEOGRAFIJA SVETA**. To je že peta izdaja učbenika, ki ga je napisal dr. Svetozar Ilešič. Knjiga predstavlja strnjen in sistematičen pregled gospodarske in politične geografije sveta. Avtor pregledno osvetljuje specifično in gospodarsko ter politično strukturo posameznih kontinentov, predvsem Evrope, ki jo obravnava —

upoštevajoč geografsko povezanost pa gospodarsko-politične odnose ter splošno konstelacijo povelje Evrope — v štirih poglavjih: dežele Severne Evrope, dežele Atlantske Evrope, dežele Srednje Evrope in dežele Južne Evrope. Sovjetsko zvezo obravnava kot posebno gospodarsko in politično enoto, ki predstavlja sicer po geografskem položaju vezni člen med Evropo in Azijo, v zrcalu gospodarske in politične geografije pa prirodni in enotni okvir. Pregledno obravnava tudi ostala področja: Bližnji in Srednji Vzhod, Monsunsko in Notranjo Azijo, Avstralijo in Oceanijo, Afriko, Latinsko Ameriko, Severno Ameriko in na koncu svet kot celoto.

Poudarek celotne knjige je na gospodarski geografiji sveta, medtem ko je politična podoba prikazana le v temeljnih obrisih, kar je razumljivo, če upoštevamo, da je nemirna bibavica poveljnih političnih preokupacij podvržena nenehnim spremembam in presenetljivim obratom. Vendar pa avtor upošteva osvobodilne težnje nekdanjih kolonialnih ljudstev in zadnje spremembe, ki so nastale na političnem zemljevidu Afrike in Azije.

STROJESLOVJE ZA KOVINARJE je knjiga, ki jo je napisal Danilo Kraigher in je namenjena predvsem strokovnim šolam kovinske stroke. Delo je zanimivo predvsem, ker kaže po svoji snovi interpretaciji in didaktičnih načelih avtorjeve tendence, da bi približal učno snov zahtevam tešne povezanosti med stroko in življenjsko usmerjenostjo mladih ljudi. Ne gre mu torej, da bi bilo v učbeniku nagradeno čim več snovi, temveč teži k pregledni sintezi: prikazati vzročno povezanost med različnimi panogami n.p. med matematiko, geometrijo, fizikalnimi zakonitostmi itd.), poudariti koordinatno razmerje med strokovnimi predmeti tako, da najde mlad človek snovno povezavo, smotno zaporedje in s tem tudi širši pregled nad širšim tehničnim razvojem.

V tem smislu je avtor dejavno posegal na tisto področje vzgojno-usmerjevalnega dela, ki ga označujemo za »reorganizacijo šolstva«, za vsklajanje in približevanje učnih metod sodobnemu družbenemu razvoju.

STENOGRAFSKO BERILO. Avtor drobne knjižice je naš znan strokovnjak Rudolf Rakuša. Knjiga je namenjena kot dopolnilno branje za osnovni in nadaljevalni tečaj slovenske stenografije in bo v primerni povezavi s poukom pomagala, da bodo začetniki radi brali stenografsko snov. To vzpodbudno didaktično načelo je vodilo avtorja, da je izbral predvsem kratke, zanimive sestavke, črtice, humoreske, ki naj vzpodbujajo učenca k prebiranju stenografske snovi. Ta snov je seveda bolj pestra in zanimiva, ker ni istovetna z obveznim učnim gradivom (z dopisjem, zapisniki in raznimi spisi). S tem pa bo knjiga brez dvoma dosegla svoj namen: vzpodbujala bo učenca k učenju in jih skušala trajno pridobiti za stenografijo.

Poleg mrtvaškega plesa je morda ta podoba ena najlepših v Hrastovljah. Če bi dandanašnjega obiskovalca-laika vprašali, kako bi poimenoval podobo, bi se verjetno odločil za »Delo«. Janez iz Kastva je skozi srednjeveške naočnike naslikal moža, ki krči ledino, ob njem je žena, ki doji otroka s prejo v roki, v ozadju odprta hiša. Dobršen kos življenja je strnil v podobo, pa tudi dobršen kos svojega časa. Prizor predstavlja Adama in Evo.

Freske v Hrastovljah

Posebna zemljepisna lega slovenskega ozemlja je ob družbenozgodovinskih časovnih pojavih dovoljevala svojstveno oblikovanje upodablajoče

»IDRIJSKI RAZGLEDI«

Ze šesto leto izdaja Mestni muzej v Idriji trimesečno glasilo »Idrijski razgledi«. List prinaša mnogo gradiva iz dela občinskega ljudskega odbora (med tem tudi o šolstvu in prosveti), piše o zgodovinskih znamenitostih krajev s področja idrijske občine, objavlja spomine borcev iz NOB, vprašanja iz gospodarske problematike občine in podobno.

V nedavno izšli 4. številki se v uvodnem sestavku urednik pritožuje, ker od tisoč tiskanih izvodov lista ostaja nezaposlanih precejšnje število; apelira predvsem na krajevne odbore SZDL in pa na učitelstvo, da bi pomagali bolj razširiti zlasti po vaseh »Idrijske razgleda«.

Umetnosti na Slovenskem. Odtod vplivi alpske Srednje Evrope s severa in južne pobude iz italške strani. Umetnost, ki je po miselnosti vsaj sorodna, če že ne približno enaka v določenih obdobjih na Severu in Jugu, se kaže v takšni ali drugačni podobi na obeh koncih tako zaradi družbenozgodovinskih, miljejskih in geografskih svojstev, kot tudi zaradi tradicije, temperamenta in individualnih potez. V srednjem veku najdemo zanimivo umetniško vozlišče prav v Slovenskem Primorju. Primer dragocenega kulturnega spomenika in kulturnega dediščina pa je cerkev v Hrastovljah, kjer so po vojni odkrili freske, jih restavrirali in postavili pod zaščito.

Na ta način je slovenska umetnost pridobila nov spomenik. Mladinska knjiga pa je v zbirki spomeniških vodnikov oskrbela za študijo o »Hrastovljah« izpod peresa dr. Marijana Zadnikarja.

Pred desetimi leti sta pisala Marijan Zadnikar in Mirko Subić o poizvedbi odkritih fresk v oddaljeni Istri vasi, kjer je konec 15. stoletja mojster Janez iz Kastva poslikal stene z bibličnimi prizori. Freske so po miselnosti in slogu podobne onim na Bermu, tako je povsem verjetna

in upravičena misel o istrski lokalni šoli slikarjev 15. stoletja.

Taborska cerkev je nekoč nudila za visokim zidom varno zavetišče kmečkim podložnikom, za katere fevdalna gospoda ni skrbel za časa turskih napadov. Na zunaj skromen objekt nudi v notranjosti zanimivo arhitektonsko ureditev posebnega odtenka romanskega stavbarstva, prvotno neopisane stene so konec 15. stoletja bogato zažele in prav v freskah najde današnji obiskovalec estetsko mikavnost. Ob času pa, ko je Janez iz Kastva poslikal stene (1490), je imel v mislih verskovzgojne prizore, ki so služili nepismenim kmetom namesto knjige, v 18. stoletju pa so freske pobelili.

Tovrstna motivika poznega srednjega veka je mnogokoli sorodna, mikavnost ji daje krajevni kolorit in tipika naslikanih ljudi, ki so vključeni v posamezne prizore s svojimi potezi in svojega časa, s tedanjim noš, pri delu. Slogovno so hrastovelske freske tako izrazite, da jih ni bilo težko opredeliti že tedaj, ko so restavrirali Zavoda za zaščito kulturnih spomenikov LRS odkrivali prve površine in je dr. Stele zasluili, da gre za srednjevevropsko slikarstvo, ko se pozni idealizem meša z realističnimi momentmi. Po slogovnem izrazu se vključujejo Hrastovlje v umetnost Srednje Evrope in ne pod vpliv Italije kot bi pričakovali.

Nekatere teme — n. pr. mrtvaški ples, koledarske ilustracije — pa so povsem nove za slovensko slikarstvo srednjega veka. Zato ne preseneča, če zavzemajo Hrastovlje ugodno mesto med evropskimi vrstniki tega časa, poleg tega so se ohranile zelo redke tovrstne umetniške ostaline.

Ne smemo se čuditi, če tuji poznavalci zavidejo slovenskemu spenskem slikarstvu srednjega veka.

Knjigo preberemo estetskim užikom. Pisce študije, dr. Zadnikar, je ubral srednjo pot med znanstveno razpravo in priročnikom, ki naj služi kot vodilo, vendar se vsebina bolj nagiba prvemu kot drugemu. Avtorjeva beseda je nazorna in poljudna. Bogato poznavanje gradiva je povežalo s primerjalno metodo, kar daje knjigi prijetno širino, pri tem ga odklikuje jasen in racionalen slog ter čut za bistveno. V knjigi najdemo črno bele reprodukcije in barvne slike dobre kakovosti. Po »Rimskih izkopaninah v Sentpetru« so »Hrastovlje« nov kvaliteten spomeniški vodnik s po srečno dopolnitvijo v štirjezličnem resuméju.

Karel J. Beneš — »Carobni dom«. Češka pripovednica Karla J. Beneša je kaže primerjati s pisatelji kot so K. Capek, Puškin in Konrad, zavzema pa ugodno mesto med sodobnimi češkimi realisti. »Carobni dom«, ki ga je prevedel Vekoslav Spindler, je doživel 10 izdaj, po romanu so posneli film. Zgodba o dekletu, ki ob letalski nesreči izgubi spomin, a se ji kasneje znova povr-

Uvajajmo učence v svet knjig

Spominjam se svojih dijaških let. Vsak teden enkrat sem šel v knjižnico po nove knjige. Ta dan je bil zame praznik. Bral sem vse od kraja, kar mi je prišlo v roke, knjige, za katere sem slišal v šoli, in one, katere so mi priporočili sošolci. Brati mi je bilo užitek, pisati vsbino pa muka. Kako neki boš vse tisto bogastvo iz knjige zajel v obnovi! Od začetka se je kar vlivalo na papir, potem pa je začela roka pešati in proti koncu je bil spis čedalje bolj voden. Tako sem kot vsi sošolci tudi jaz najraje prepiral domače čtivo, kakršno so sestavili že naši prednamci.

Potem sem se preselil iz šolske klopi za kateder. Ob začetku šolskega leta sem narekoval iz učnega načrta seznam obveznega branja in točke (pisatelj, čas, kraj, značaj, ideja, nove besede, stilizmi), po katerih naj bi učenci pisali dnevnik domačega branja. Menil sem, da je s tem stvar izborna, rešena. Pisati na ta način se mi zdelo mnogo laže, točke pa poučnejše kot opis poteka dogajanja. Kmalu sem ugotovil, da učenci še vedno berejo radi, a pišejo o knjigah z enako nepriazdevnostjo kot nekoč mi. Iz vsake vrstice v dnevnikih se je čutilo, da vendar ni mogoče kaliti zavzetega branja z nekim dlakopcepskim beleženjem.

Cisto slučajno sem odkril pri kupnejši metodo obravnavanja domačega branja. Nekega učenca je takole napisala o Tomu Sawyerju:

»Mislija sem, kako se je mogla deklica zaljubiti v tega Toma, kajti bil je grd in vedno umazan. Poleg tega je bil še pretepaški, lažniv in ne vem kaj še vse. Jaz ga sploh ne bi marala, še pogledala ga ne bi, če bi bila na njenem mestu. Meni Tom ni prav nič ugajal. Tisti njegovi prijatelji, katere je imel, pa so bili prav tako zrel kot on.«

Ko smo to prebrali v razredu, so začeli sošolci zavzeto dokazovati, da Tom vendarle ni bil tak, da je imel sicer nekaj otroških napak, drugače pa je bil iznajdljiv, pogumen in poštenvalen fant. Naredili so tudi dokaj tehtne zaključke o odnosu umetnosti in morale nasploh.

Sedaj učencem ne dajem nobene sheme več, kako naj beležijo svoje vtise. Toda ljubše kot še tako skrbno nabrani podatki mi je osebno mnenje. Raje kot blagohoten odnos do knjige in pisatelja imam kritično pripombo. To v razredu vedno izkove razpravljanje in razčiščenje pojmov.

Doživel sem že lepe trenutke ob razgovorih o knjigah, vendar pa me nekaj zagrenjuje. Nimam nobenih knjig, da bi jih dal učencem v roke. Ugotovil sem, da je več mojih učencev prebralo razne kriminalke kot Robinsona. Toda temu ni vzrok pokvarjen okus, ampak razmere, v katerih otroci živijo. Njihovi očeti in bratje se vozijo v Ljubljano in službo in si kupujejo kriminalke, da se z njimi kratkočasijo na vlaku. Tako se te knjižice povsod valjajo. Robinsona pa ni doma ne v šolski knjižnici.

Cudovito bi bilo, če bi učenci ne spoznavali književnosti »amo iz biografskih in bibliografskih podatkov, ampak iz del samih. Učitelj bi bil samo organizator dela, usmerjevalec razgovora, ne vsiljiv svetovalec. Tako bi bil dosežen tisti cilj, da bi si učenci trajno pridobili kulturne navade. Morale bi pa imeti šolske knjižnice primerno število izvodov kvalitetnih knjig, ne samo onih iz seznama domačega branja, vsak dan izhajajo dobra domača in prevedena dela, ki se niso našla mesta na tem seznamu, a so morda današnji mladini bliže kot naša tradicionalna obvezna čtiva. Zal takih knjižnic posebno na manjših šolah ni. O tem pa posamezni učitelj materiščine ne odloči. Treba bi bilo za take načrte navdušiti vse tiste forumce, ki sklepajo o postavki za knjižnico v šolskem proračunu.

F. Zagar

Domače branje naših srednješolcev

Precej znana je resnica, da otroci na osemletkah in dijaki prvega razreda srednjih šol knjige, ki jim jih profesor slovenščine določijo za domače branje, z veseljem in vestno preberejo ter si precej dajo opraviti tudi z zapiski, ki jih naredijo celo ilustrirajo. Nasprotno pa pri srednješolcih višjih razredov pogosto opažamo, da zapiske o branju drug od druge prepisujejo, kajti v šoli določena dela le redki berejo, čeprav o naših dijakih ne bi mogli trditi, da knjige na splošno odklanjajo. Narobe, naši študentje kar dosti berejo, toda najrajši knjige, ki jim jih pedagog ne priporoča, bodisi ker se jim za mladino ne zdi primerne ali pa ker vztrajajo pri svojih ustaljenih repertorijih. Branje neprimernih knjig, po katerih mladina hlasta iz puherbetne radovednosti in razdrženosti, se dá do neke mere zmanjšati in omiliti z načrtno in zdravo spolno vzgojo, kakor jo že marsikje po naših šolah opravljajo zdravnik in psiholog s tako imenovano šolo za življenje. Kar pa zadeva ustaljen repertorij, stalen seznam knjig, ki se ga nekateri pedagogji togo oklepajo leta in leta, čeprav je medtem izšlo že marsikaj novega, ga je pa seveda treba stalno širiti in modernizirati, tako da bo zajemal hkrati tešnje mladega človeka in umetniško kvaliteto del.

Dijaki starejšo slovensko literaturo tja do moderne v resnici v precejšnji meri preberejo že na osemletki, tako da jim ni več

tako zanimiva. Zato žele na srednji šoli spoznati predvsem svetovno literaturo in domačo novojšo od moderne dalje, ki obravnava s sodobnimi umetniškimi prijemii problematiko sodobnega človeka in družbe. Takšno problematiko srečujejo tako rekoč vsak dan v boljših filmih, prav tako se seznanjajo z njo pri dramatskih predstavah, ki jih presestetljivo radi obiskujejo; zato je razumljivo, da pričakujejo razgleda po sodobnem leposlovju, v prozi, dramatikii in poeziji, tudi od šole. S tem seveda ni rečeno, da bomo poslej prebirali in študirali zgolj novejšo literaturo, saj bo mladina morala vedno obvladati celotni zgodovinski razvoj našega slovstva, poleg tega si velikokrat le domišlja, da dovolj pozna n. pr. Jurčiča ali Tavčarja, da ne govorimo o Prešernu. Mojstrovine svetovne literature so jim neznane v večji meri tudi za starejše dobe, antiko, renesanso, klasicizem in romantiko, zlasti pa za dobe od realizma (francoskega in ruskega) preko moderne do naših dni (sodobna sovjetska, zahodnoevropska in ameriška literatura).

Ze sedaj veljavni (stari) učni načrt za gimnazije vsebuje glede izbora knjig za domače branje in govorne vaje dovolj možnosti za sodobno idejo in estetsko vzgojo mladega človeka, treba bi ga bilo le dopolniti, ker naša izvirna in prevedna književnost iz dneva v dan raste, prevodna še mnogo hitreje kot izvirna, tako da jim

je že skoraj nemogoče slediti. Glede tekstov za domače branje ima posebno odgovorne naloge knjižna zbirka, kakršen je Kondor, ki je bila ustanovljena predvsem z mislijo na potrebe naše srednje šole. Te naloge opravlja na splošno zelo uspešno in kakovostno; vendar je videti, da to ali ono delo izide brez posebne potrebe in iz nekakšne zadrege, ker je pač treba vsako leto izdati določeno število knjig; tudi spremne besede in komentarji se med seboj po obsegu, metodi in kvaliteti zelo razlikujejo in včasih pedagoškim namenom komajda ustrezajo; posebno boleča točka Kondorja je njegova oprema, prevzaprav njegov papir, ki je časopisen, rotacijski in če ti mlmogrede raztrga, kolikor ni že sam po sebi preluknjan in defekten. Gotovo je, da en sam človek odgovornega posla pri takšni knjižni zbirki ne more opravljati vseskozi zadovoljivo; zato se mi zdi, da so vsi, ki se na leposlovje spoznavajo in z vzgojo mladine ukvarjajo, poklicani in dolžni, da uredniku s konkretnimi konstruktivnimi nasveti stojijo ob strani.

Tako bi bilo treba v tej zbirki iz slovenske literature še mnogo kaj ponatisniti in obdelati iz Cankarja (Kralj na Betajnovi, Na klancu, Martin Kačur, Hlapec Jernej, Pohujšanje, Za križem, Kurent, Hlapec, Bela krizantema, Lepa Vida, Podobe iz sanj), pripraviti kronološko in tematično urejen izbor iz Zupančičeve liri-

ke, prav tako pa tudi iz Ketteja in Murna, prenesti pretehtane izbore iz Finžgarja (Boji, Razvalina življenja), Meška (novela), Kristana (Kato Vrankovič, ameriške zgodbe), Bevka (Krivda in še kaj), Gradnika, iz lirike drugih dedičev moderne, Preglja (Plebanus Joanues, novela Regina...), iz ekspresionistov, iz J. Kozmaka (Sentpeter), iz poezije socialnih realistov, iz Prežihla (Požganica, Jamnica), M. Kranjca (Povest o dobrih ljudeh, Sreča na vasi), Ingolčica (Na splavih), C. Kosmaka (Balada...), I. Potrča (drama iz Kreflov), iz Borove lirike, iz Vipotnikove in Udovičeve lirike, B. Zupančiča (Sedmina), B. Pahorja (Mesto v zalivu), iz poezije povojnih generacij (Levec, Minatli, Kovič, Menart, Pavček, Zlobec), iz povojne slovenske dramatike (Bor, Miheličeva, Smole, Kozak).

Mnogemu našemu srednješolcu bo zbirka pomagala oblikovati pogled na življenje in brusiti lepnotni okus, marsikdo si bo z njo ustvaril temelje lastne knjižnice, h kateri se bo vedno znova rad vračal in zatekal. Tako bomo, upajmo, v naši mladini vzgojili uravnotežen rod, ki ne bo vnet le za šport in tehniko, ampak tudi za kulturo in umetnost. Mlad človek, ki rad sega po lepi in dobri knjigi, razodeva s tem duhovno vrline, ki niso lastne sodobnemu povprečnejšu in so pörök humanih odnosov v bližnji prihodnosti.

L. R.

»Leto telesne kulture mladih« v niže organiziranih šolah

Pomlad je končno le priromala in začela raztresavati svoje prve cvetje ter odvajala grla razposajenim pticam.

Tudi v razredu se je vse pomladilo. Povsod je polno dela (v razredu, na dvorišču) in vse se pripravlja na spomladansko obdobje JPI. Učence se seznanja o pomenu »Leto telesne kulture mladih« in pripravljajo se, programi za pohode, prireditve, razredna tekmovanja, letne nastope, izlete itd.

Pri vsem raznolikem delu pa nastopajo tudi težave, zlasti se v niže organiziranih šolah, katere se zaradi svoje specifičnosti ne morejo popolnoma vključiti v tekmovanja, ki ga to leto organizira odbor JPI za LRS.

V glasilu DPM je izšel natančen program, v katerem so točno precizirana pravila tekmovanja itd. Program je razdeljen v dva dela: delo pionirskega odreda kot celote in množično vključevanje otrok v različne oblike telesno vzgojne dejavnosti, primerne otrokovi razvojni stopnji. Torej zelo širok program. Po njem naj bi prišlo do izraza vse oblike telesne kulture, ki se kažejo v telesni negi, utrjevanju, telesni izobrazbi, urjenju, sportu, igrah in tekmovanju. Seveda pa morajo učitelji, ki so se vključili v tekmovanje, v celoti uresničiti smoter telesne vzgoje, ki ne gre samo za vzgojo telesa, marveč tudi za vzgojo človeka kot psihofizične enote. To se pravi, da ne bomo pri tekmovanjih in pripravah vzgajali samo organov, temveč utrjevali tudi moralne lastnosti otrok in značaja.

Kljub vsem širokim propozicijam tekmovanja, ki so nakazane v obliki točkovanja, ki naj bi ga izvedla posebna komisija, katera bi potem določila mesto pionirskemu odredu v tekmovanju, se mi zdi, da se reforma šolstva še ni tako močno zagrizla v vse šole enako, da bi jim s tem omogočila sodelovanje pri tekmovanju. V mislih imam le niže organizirane šole. Niso se namreč ustvarjeni pogoji po šolah, ki naj bi vskladili točkovno vrednotenje učencev vseh šol po istih kriterijih. Šole, o katerih pišem, se mi zdi, da se ne bodo mogle udeležiti tekmovanja v celoti. Zakaj? Odgovor je sila preprost. Marsikje na teh šolah še nimajo rekvizitov in športnih naprav, s katerimi naj bi pripravljali učence za tekmovanja. Zato bi bilo prav, če bi obšolske zveze za telesno vzgojo v skladu s sodelovanjem z občinsko prosvetno službo začele akcijo v okviru JPI, da dobijo tudi niže organizirane šole potrebne rekvizite in da se z njihovo material-

no pomočjo vsaj delno opremito športna igrišča. S takšno uspešno akcijo bi se postavili temelji za korenito spremembo pri vzgojno-izobraževalnem delu v telesni vzgoji.

Toda kljub temu ne smemo čakati, temveč se moramo sami zagristi v delo. Pomoč otrokom naj bi bila v tem letu še aktivnejša s stališča zdravstva, vzgoje, dela in razvedrila.

Poznano mi je delo na osnovni šoli Prežganje. V tem kraju je tudi ambulanta. Upravitelj šole je stopil v stik s krajevnim zdravnikom, ki vsak tork in četrtek prihaja v zdravstveno ambulanto. Poleg ostalih pregleda zdravnik tudi 4 do 5 otrok te šole. Zaznana si beleži v posebne tipkane formularje, katere po pregledu otrok izroči učitelju. Na osnovi zdravnikovih ugotovitev (nega zob, telesa, drža, ostali telesni znaki) začne učitelj z odpravo teh »hib«, ki jih je zdravnik zaznal pri učencih. Učitelj namreč zbira takšne telesne vaje, ki vplivajo na učence pri njihovi zdravstveni rasti. Zato je nujno, da učitelj ve, kakšen učinek imajo posamezne telesne vaje na človeški organizem in kako vplivajo na samo funkcijo organov.

Različne telesne vaje vplivajo namreč različno na gradbo in delovanje organov, na telesno izurjenost in zmogljivost ter na lik in držo telesa. Zato je potrebno pri urjenju, vadbi in »zdravljenju« organov, da učitelj odmeri tudi pravilno dozo — obremenitev. (To se pravi, da mora vedeti, koliko časa ponavljamo vajo, ki bo telesu v prid in ne v škodo.)

Po določenem času zdravnik spet pregleda učence in v teh pregledih ugotavlja spremembe v pozitivnem ali negativnem smislu telesne nege in pri odpravi telesne nege in pri odpravi telesne nege. Otroci so torej pod stalno zdravstveno in pedagoško kontrolo. Razen tega otroci poslušajo tudi predavanja o oblačenju, telesni negi, zdravi prehrani, spanju itd.) s katerimi naj bi se seznanili s koristnim in zdravim stilom življenja. Takšnih povezav z zdravstvenimi delavci bi bilo lahko še več in zato je primer, ki ga je začel dr. Moškon, lahko v koristno vzpodbudo.

Nekje so se torej lotili zdravstvene problematike v telesni vzgoji. Ta je sicer na teh šolah zelo pereča. Drugje pa spet resujejo druge probleme (ureditve igrišča, izdelava preprostih rekvizitov itd.), ki so vsi v skladu z delom JPI. Ne zanemarijajo tudi ostale dejavnosti v telesni vzgoji, kajti pred učitelje so postavljene kompleksne naloge (biološko-zdravstvene, estetske, razvedrilne

in vzgojne), s katerimi lahko optimalno vplivamo na otroka kot psihofizično bitje.

Pri vsem delu lahko pomagajo tudi učenci sami, kajti za delo so zelo zainteresirani, obenem pa zelo ponosni, če se jim dajo odgovorne naloge. Tudi pri svojih učencih sem opazil to. Sestavili smo si mesečne programe, katere hočemo realizirati v celoti in tako v čim večji meri sodelovati v »Letu telesne kulture mladih«. Že takoj v začetku smo začeli z vajami za lepo držo, s stalnimi pregledi, da so učenci čisti, zgradili rokometni gol itd. Poleg tega so učenci pri gospodarsko-tehničnem pouku zgradili tudi leseno kozo, preko katere se pri vsaki uri telesne vzgoje z najrazličnejšimi oblikami poganjajo in se veselijo (preskakujejo, se podplazijo, prenašajo kot breme itd.). Ni jim dala mnogo dela in kljub temu je lično narejena. Vsa je iz lesa (moge, hrbet). Hrbet (dolga 45 cm, premera 25 cm) je pokrit z mehko takšno telesno vajo, ki seveda pribita na spodnjem delu, da ne ovira učencev in jih ne rani. Na nogah (visokih 65 cm) je pribita guma, da ne drsijo po parketnih tleh.

Razen teh nalog pa se pred nas postavljajo nove, še zahtevnejše. Upam, da so se povsod na niže organiziranih šolah srečali s podobnimi nalogami in se vneto oprijeli dela. Ob podpori družbenih organizacij in v lastnih silah bi morali biti v stanju, da bi omogočili tudi predšolskim otrokom sodelovanje na prireditvah, kot je bilo tekmovanje v orodni telovadbi na Gospodarskem razstavišču. Starši bodo pa spoznali, da šola res pripravlja njihove otroke na potrebe življenja.

Bernard Urbančič

PRAVNI NASVETI

B. R.
VPRAŠANJE: Ali ima prosvetna delavka pravico do posebnih zimskih počitnic, če ima poročniški dopust med zimskimi počitnicami?

ODGOVOR: Zimske počitnice se ne smatrajo kot redni letni dopust učnega in drugega osebja šole, ker so te počitnice namenjene učencem. Zato nimate pravice zahtevati posebnih zimskih počitnic po preteku poročniškega dopusta.

S. K.
VPRAŠANJE: Ali imate pravico do posebnega izrednega dopusta zaradi strokovnega izpita?

ODGOVOR: Za pripravo na strokovni izpit zakon ne določa pravice do posebnega izrednega dopusta. Pač pa vam v takem primeru lahko odobri predstojnik šole do 7 dni, šolski odbor pa do mesec dni izrednega dopusta.

ALI
VPRAŠANJE: Ali imate pravico do povrnitve selitvenih stroškov, ker ste sami zaprosili na drugo službeno mesto?

ODGOVOR: V vašem primeru nimate pravice do povrnitve selitvenih stroškov.

PROSVETNI DELAVEC

Izdaja Republiški odbor Šolskatek prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — List izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Uredniški odbor — Odgovorni urednik: Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 1 — Telefon uredništva: 33-722, interno 833 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva ul. 1 — Telefon uprave: 22-224 — Poštni predal: 355-VII — Letna naročnina 400 dinarjev — Številka tekočega računa: 600-14/3-140 — Tiska CZP — Ljudska pravica

NAŠ BUMERANG

Ne vem, če se bo znamenita moralna pridiga zapoljskega zdravnika mlademu Kačurju kdaj toliko postarala, da bi ob branju prečudovitih »lekcij« poklicni pedagog mogel osebno neprizadeto prikimati zgodovini z dobrodušnim nasmehom: »Kar je bilo, je za vekomaj preč...« Ali ni za tako optimistično mišljenje v naši življenjski neposrednosti še vse preveč tiste krvi, ki je dobrohotno tuširala Kačurjevo vero v človeka z na moč zapeljivim zdravnikovim naukom: »Laž je greh samo takrat, kadar nič ne koristi. Če vam je izbirati med lažjo in resnico in vas nobeno nič ne stane, odločite se za resnico, zakaj toliko laže se boste ob potrebi zlagali.« Kačur je poslušal svoj lastni imperativ, ne tistega, ki ga mu je zdravnik graviral na čelo, in zato je žalostno končal. Tako je bilo takrat...

Vendar, naj se stvari na svetu sučejo tako ali drugače, naj se družbeni red v svojem stremljenju po naprednosti še tako otresa zablod, napak in predsodkov preteklosti — učitelj bo v očeh mnogih slej ko prej ostal »kostanj posebnosti«, ki mu je od pamtikeva med vrsticami vsiljena posebna morala kot kategorični imperativ, vtisnjen na čelo, da s to »pekočo stigmo« opozarja družbo na svoje dejanje in nehanje. Tisti, ki uči in vzgaja druge, bodi živ zdel polnopolnosti (pa četudi iz navidezne)... in če prelomiš to večno nespremenljivo zapoved v velikem ali v malem, boš zato, ker si se na plesu za svoj zvišeni stan preživahno zavrtel, deležen spogledljive opazke, in če se izkaže, da si na »nepravem mestu« in ob »nepravem času« izrekel predokrito kritično besedo (ki bi iz ust drugega veljala za konstruktivno), se bo zanesljivo našel kdo, ki te bo zavrnil in ošvrknil s pripombo, da nisi dovolj preudaren in razgledan. — Tako smo še vedno bolj ali manj sprijaznjeni s to zgodovinsko dvojnostjo v sebi in ji mirno dovoljujemo, da gospodari v naši podzavesti in se pojavlja na zunaj zdaj v taki, zdaj v drugačni obleki. Zdi se celo, da smo z njo povsem zadovoljni in da bi brez nje, čisto brez nje, komaj znali živeti.

Misel na to posebno ali dvojno moralo te nehoti spreletava, če danes opazuješ in presojaš odnos posameznih šolnikov do lastnega poklicnega dela. Nedvomno se po stopnji zavzetosti pri uvajanju reformnih novosti v delovno prakso delimo nekako v tri skupine. V prvi najdemo vse borbene aktiviste, ki iz notranje nuje nenehno iščejo novih poti za boljše in uspešnejše delo; drugo, večinsko skupino predstavljajo solidni sredinci, katerih načelo je izkustvena gotovost, se ogibljuje tvegane eksperimentiranja pa tudi topoglavemu negiranju vsega novega, mirno prepuščajo vrednostno sodbo času; v tretji se zbirajo maloštevilni konservativci, katerih načelo je obramba starih vzorov do zadnjega diha... Med temi vidno opredeljenimi skupinami pa plava razmeroma veliko število neopredeljenih, ki se za nič ne boré in ničesar ne branijo, kolikor pa v njih vendarle žive kakršna koli človeška stremjenja, se vidno odraža eno samo: po čim boljšem zaslužku za čim manjšim mero truda. Ta čas je sicer delikatno in nevarno postavljati v negativno luč stremjenje po materialnem blagostanju, kolikor ne bi znali v njem razlikovati logično utemeljene težnje celotnega stanu po pravičnem nagrajevanju in špekulativno vodenih interesov posameznikov, zavoljo katerih nas še

vedno spremlja dovolj množičen popotnik v Zapolje, znajo darovito očitek, da smo brezdelna »gospoda« s trinajst meseči počitnic. In v čem je tu dvojnost morale, če abstrahiramo špekulantski odnos do dela, laž samemu sebi, pa četudi se je ki ga je najti še vsepovsod, kjer ni trenutnih pogojev za merjenje učinka? Zdej namreč, ko se tudi v naši stroki oblikujejo določena merila, se »privaja« na reformo tudi četje moramo prej ali slej, najhitre-marsikdo, ki mu je ta beseda doslej je pa v šolstvu začutili kot bumerang, ki se uničevalno obrača proti ki je še včeraj ob začetku pouka nam samim.

Iz naših vrst skoraj vidno oteknjajo mlajše moči, med njimi večina nje iz knjige od strani do strani. Mar smemo pričakovati, da ga bo stimulativen sistem notranje prerodil in iz njega napravil vsaj senco Makarenka? Mislim, da bo delal kulise za Potemkinove vasi, prodajal se jih pač ni dotaknil s svojo svetlo pleve za zrnje in pene za zlato. In koliko jih je med nami, ki ume- In vsak trenutek zanesljivo ločiti njih, ki so na poti v Zapolje spre-pripravnost od potvorbe? Tisti, ki jim jeli in priznali laž za krepost. — gódi zdravnikov. »nauk« mlademu Bumerang...
Janez Lampid

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

bo izdala za Titovo sedemdesetletnico in letošnje praznovanje dneva mladosti knjigo BLAŽA MANDICA:

S Titom v maju

Založba bo izdala knjigo na umetniškem papirju in grafično vzorno urejeno. V kratkih črticah piše avtor, ki je bil sam udeleženec zaupljivih in sproščenih srečanj med tovarišem Titom in otroki, o intimnih stikih in neposredni ljubezni mladine do njenega vzornika, učitelja in prijatelja. V knjigi bo objavljenih tudi nad 30 umetniških fotografij.

Naročila za knjigo sprejema založba do 30. aprila. Zaradi omejene naklade opozarja na pomembno publikacijo predvsem šole, knjižnice, kolektive in mladinske ter pionirske organizacije.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Ljubljana, Mestni trg 26

»DOM«

TRGOVSKO IZVOZNO PODJETJE ZA DOMAČO IN UMETNO OBRT,

LJUBLJANA, MESTNI TRG 24

odkupe vse izdelke domače in umetne obrti Slovenije in Jugoslavije. Oglejte si bogato izbiro v naših det. trgovinah v Ljubljani.

Prodajamo tudi na debelo in izvažamo.

PRED NAKUPOM OBIŠČITE POSLOVALNICO

»VARTEKS OBLEKE«

LJUBLJANA, DALMATINOVA ULICA 4
v poslopu Doma sindikatov

Nudi vam vso moško, žensko in otroško konfekcijo

Izbira velika
kroji modni
cene nizke

PREPRIČAJTE SE!

RAZPIS PROSTIH SLUŽBENIH MEST

Zavod za prosvetno-pedagoško službo Ljubljana Siska razpisuje naslednja delovna mesta:

3. prosvetne svetovalce za osnovne šole

1. prosvetni svetovalec za gimnazije

Pogoji: Ustrezna šolska izobrazba s prakso (gl. čl. 11 Zakona o prosvetno-pedagoški službi, Ur. l. LRS 4/61). Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po Pravilniku o osebnih dohodkih Zavoda.

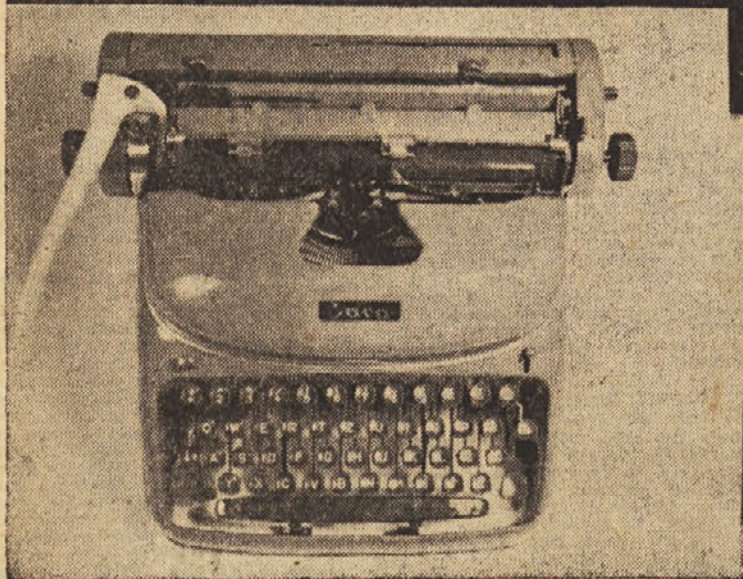
Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in podatki o praksi pošljite na naslov: Zavod za prosvetno-pedagoško službo Ljubljana Siska, Sentvid 95.

Šolski odbor za osnovne šole Zalec razpisuje dodatno k razpisu, objavljenem v prejšnji številki Prosvetnega delavca, še

1. mesto učitelja osnovne šole. Zagotovljeno je samsko stanovanje.

P-2

M-1

TOVARNA
PISALNIH
STROJEV

LJUBLJANA

Izšla je potrebna knjiga

PREDMETNIK IN UČNI NAČRT ZA OSNOVNE ŠOLE

Iz vsebine:

Uvod. • Predmetnik za osnovne šole. • Izvedljivost učnega načrta. • Učni načrt. • Orientacijski učni načrti za svete za šolstvo ObLO za dopolnilne učne ure. • Osnove predmetnika in učnega načrta za osnovne šole.

Knjigo je izdal Zavod za napredek šolstva LRS. Založila jo je Državna založba Slovenije. Obsega 148 strani velikega formata in stane 450 din.

Dobite jo v vseh knjigarnah ali pa jo naročite naravnost pri

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE

LJUBLJANA, MESTNI TRG 26